

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobkyně **M. K.**, zastoupené Mgr. Václavem Erbanem, advokátem se sídlem Ostrava 1, Sokolská 21, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 7. 2003, č. j. S – 2760/2003/6003/Pek., v řízení o kasačních stížnostech žalobkyně proti usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, a ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, **se odmítá.**
- II.** Kasační stížnost žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, **se zamítá.**
- III.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Žalované **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- V.** Odměna advokáta Mgr. Václava Erbana **se u r č u j e** částkou 1 279,30 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 24. 7. 2003, č. j. S – 2760/2003/6003/Pek., žalovaná zamítla odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava-město ze dne 25. 6. 2003, č. j. 1512/96/OŘ/03, a toto rozhodnutí, kterým byl zamítnut návrh žalobkyně na obnovu řízení ve věci povolení splátek dlužného pojistného a penále,

ukončeného pravomocným rozhodnutím o povolení splátek ze dne 6. 9. 1996, č. j. 1512/96, potvrdila.

Žalobu proti rozhodnutí žalované Krajský soud v Ostravě odmítl pro nepřipustnost usnesením ze dne 4. 12. 2003, č. j. 38 Cad 23/2003-27, a to podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 68 písm. e) a § 70 písm. f) s. ř. s., s tím, že podle § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení jsou ze soudního přezkumu vyloučena rozhodnutí o povolení splátek pojistného a penále podle § 20a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, přičemž tato výluka se vztahuje i na rozhodnutí o řádných a mimořádných opravných prostředcích v těchto věcech.

Ve včas podané kasační stížnosti proti odmítavému usnesení krajského soudu žalobkyně požádala o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti. K žádosti doložila řadu písemných podkladů.

K výzvě soudu ze dne 12. 1. 2004 žalobkyně předložila vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 26. 1. 2004, z něhož vyplynulo, že přerušila živnostenskou činnost, má změněnou pracovní schopnost, pobírá částečný invalidní důchod ve výši 3 528 Kč měsíčně a sociální příplatek a příspěvek na bydlení ve výši 2 918 Kč. Má dvě dcery, ke kterým má vyživovací povinnost. Jediným majetkem větší ceny je mraznička zn. C. o objemu 50 litrů.

Usnesením ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, krajský soud žádost žalobkyně o ustanovení zástupce zamítl. V odůvodnění konstatoval, že žalobkyně nesplnila předpoklady pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., které musí být splněny pro ustanovení zástupce dle § 35 odst. 7 s. ř. s. Osobní, majetkové a výdělkové poměry by sice osvobození od soudních poplatků odůvodňovaly, kasační stížnost proti odmítavému usnesení krajského soudu však je zjevně neúspěšná, neboť napadené rozhodnutí žalovaného je dle § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. vyloučeno ze soudního přezkumu. Z tohoto důvodu byla žaloba odmítnuta, ze stejného důvodu nemůže být žalobkyně úspěšná ani s kasační stížností.

Proti tomuto usnesení žalobkyně (dále též stěžovatelka) brojila včasnou kasační stížností. Uvedla, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku, neboť zákon stanoví podmínku právního zastoupení v řízení o kasační stížnosti. To jí však soud svým postupem neumožnil. Ke zjevné neúspěšnosti své kasační stížnosti dodala, že vyloučení rozhodnutí ze soudního přezkumu dle § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. umožňuje, aby takové rozhodnutí nesplňovalo zákonné podmínky. Tak tomu bylo i v daném případě a jen kvůli vyloučení z přezkumu nelze takové nezákonné rozhodnutí zrušit. Nejedná se o rozhodnutí č. j. 1512/96, protože bylo zrušeno a nemohlo tak nabýt právní moci. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil.

V podání ze dne 19. 10. 2004 žalobkyně zopakovala svá tvrzení z kasační stížnosti a požádala o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38.

Usnesením ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, krajský soud ustanovil žalobkyni pro řízení o této kasační stížnosti zástupkyní advokátku JUDr. Helenu Strachotovou.

Proti tomuto usnesení podala kasační stížnost jak žalobkyně, tak JUDr. Helena Strachotová. V obou případech byla důvodem skutečnost, že JUDr. Strachotová zastupuje statutární město Ostrava – Městský obvod Ostrava-Jih jako žalovaného ve věci o ochranu osobnosti, vedené Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 23 C 69/2003, kde žalobu podala M. K. (žalobkyně).

Krajský soud usnesením ze dne 20. 5. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-59, zprostil JUDr. Helenu Strachotovou povinnosti zastupovat žalobkyni v řízení o kasační stížnosti a ustanovil žalobkyni zástupcem advokáta Mgr. Václava Erbana.

JUDr. Strachotová následně vzala kasační stížnost zpět. Krajský soud proto usnesením ze dne 29. 11. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-67, řízení o její kasační stížnosti zastavil.

Před samotným rozhodnutím o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení krajského soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, o neustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 38 Cad 23/2003-27, proto musel Nejvyšší správní soud rozhodnout o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení krajského soudu ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, kterým jí byla pro řízení o její kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, ustanovena zástupkyní JUDr. Strachotová.

Podle čl. 90 Ústavy České republiky jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Jak vyplývá ze soudního spisu bylo předmětné usnesení krajského soudu ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, obsahově nahrazeno usnesením krajského soudu ze dne 20. 5. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-59, kterým byla JUDr. Strachotová zproštěna povinnosti zastupovat žalobkyni v řízení o kasační stížnosti a zástupcem žalobkyně byl ustanoven Mgr. Erban. Tímto procesním usnesením tak bylo námitkám obsaženým v kasační stížnosti žalobkyně fakticky vyhověno, rozhodování o této kasační stížnosti tím ztratilo jakýkoliv smysl. Je zřejmé, že zde chybí důvod právní ochrany, tedy jedna z podmínek řízení. Kasační řízení v dané věci nemůže mít objektivně žádný užitek. Zproštěním povinnosti JUDr. Strachotové zastupovat žalobkyni a ustanovením nového zástupce nastal neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, pro který nelze v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, pokračovat. Proto Nejvyšší správní soud tuto kasační stížnost odmítl podle § 46 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 120 s. ř. s.

Co se týče kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení krajského soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Tato ústavní kautela se nepochybně vztahuje i na řízení před správními soudy. Její hlavní význam však tkví v povinnosti uvedených orgánů nebránit účastníku řízení, aby v řízení využíval právní pomoci. Základní procesní předpisy (občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní) pak za určitých podmínek zakotvují i právo na ustanovení zástupce soudem [srov. čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o lidských právech].

Povinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc je dostatečně - i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení o kasační stížnosti - zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, s. ř. s.), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek, apod.). Je totiž věcí státu a nikoli subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je - i nemajetným žadatelům - poskytnutí právní pomoci zabezpečeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, in Sb. n. u. ÚS, svazek č. 10, usnesení č. 20, str. 409).

Pro ustanovení zástupce soudem stanoví soudní řád správní několik podmínek (§ 35 odst. 7 s. ř. s.): především musí být dány předpoklady pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků. Další podmínkou je splnění předpokladu, aby ustanovení zástupce bylo třeba k ochraně práv navrhovatele.

Pro závěr, zda jsou u účastníka dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, jsou významná hlediska uvedená v § 36 odst. 3 s. ř. s. Dle tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků; dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Soud posuzující existenci podmínek pro osvobození od soudních poplatků se tak nejprve musí vypořádat s otázkou zjevné neúspěšnosti návrhu. V případě, že dospěje k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, nezabývá se už dále majetkovými a výdělkovými poměry účastníka, ale uzavře, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků nejsou dány. Naopak je nepodstatné, zda jde o řízení, které je od soudních poplatků osvobozeno (§ 11 odst. 1 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), nebo zda je od těchto poplatků účastník osvobozen ze zákona (§ 11 odst. 2 uvedeného zákona).

Výše uvedené podmínky mají kumulativní charakter, pro ustanovení zástupce tedy musí být dány všechny. V opačném případě postačí k zamítnutí žádosti neexistence byť jediné z nich.

V daném případě krajský soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z důvodu zjevné neúspěšnosti jejího návrhu – kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 38 Cad 23/2003-27. Tímto usnesením totiž krajský soud odmítl žalobu žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného pro nepřípustnost podle § 46 odst. 1 písm. d) a § 68 písm. e) s. ř. s., a to z důvodu kompetenční výluky dle § 70 písm. f) s. ř. s. a § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. Uvedl, že z tohoto důvodu žalobkyně zjevně nemůže být úspěšná ani s kasační stížností proti tomuto usnesení.

Nejvyšší správní soud se s tímto hodnocením krajského soudu ztotožnil. Ustanovení § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. ze soudního přezkumu výslovně vylučuje rozhodnutí o povolení splátek pojistného a penále dle § 20a zákona č. 589/1992 Sb. Za použití logického výkladu (*argumentum a maiori ad minus*) jsou tím spíše ze soudního přezkumu vyloučena i všechna rozhodnutí o opravných prostředcích ať již řádných nebo mimořádných, podaných v těchto věcech. Protože v dané věci bylo předmětem žaloby rozhodnutí žalované o zamítnutí návrhu na obnovu řízení ve věci povolení splátek dlužného pojistného a penále ve smyslu § 20a zákona č. 589/1992 Sb., je zjevné, že kasační stížnost žalobkyně proti usnesení krajského soudu, kterým byla taková žaloba odmítnuta pro nepřípustnost, nemůže být úspěšná. Za této situace krajský soud nemohl její žádosti o ustanovení zástupce

vyhovět, neboť nesplnila jeden z předpokladů rozhodných pro posouzení této žádosti - její kasační stížnost zjevně nemůže být úspěšná.

V daném případě tedy krajský soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce již s ohledem na skutečnost, že v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s. dospěl k závěru o zjevné neúspěšnosti její kasační stížnosti, a tedy u ní nebyly zjištěny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Za této situace nebylo třeba zkoumat naplnění další podmínky, tedy potřeby ochrany stěžovatelčiných práv.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny stěžovatelčiny námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Žalobkyni byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.).

Výše odměny byla stanovena podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, a to za jeden úkon právní služby spočívající v převzetí a přípravě právního zastoupení, a náhrady hotových výdajů, tedy ve výši 1 x 1 000 Kč a 1 x 75 Kč [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 citované vyhlášky], celkem 1 075 Kč. Protože ustanovený advokát je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšují se náklady řízení o částku 204,30 Kč, odpovídající dani, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Ustanovenému advokátovi se tedy přiznává náhrada nákladů v celkové výši 1 279,30 Kč.

Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2006

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu